

รายงานโครงการศึกษาฐานงาน

การบริหารจัดการการบริการแหล่งวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น

ระหว่างวันที่ ๑ – ๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๔

ณ ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

โดย คณะทำงานข้อมูลท้องถิ่น ช่างงานห้องสมุดมหาวิทยาลัยสวนภูมิภาค
๒๕๕๔

รายงานโครงการศึกษาดูงาน
การบริหารจัดการ การบริการ แหล่งวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น
ระหว่างวันที่ 1 – 4 กุมภาพันธ์ 2554
ณ ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

1. หลักการและเหตุผล

ข้อมูลท้องถิ่นถือเป็นข้อมูลสำคัญของชาติ ที่แต่ละประเทศตระหนักถึงความสำคัญ เนื่องจากเป็นข้อมูลที่ทำให้ทราบประวัติความเป็นมาและการสั่งสมทางปัญญาของประเทศนั้น มรดกความทรงจำด้านภาพและเสียง จัดเป็นมรดกทางภาษาและวัฒนธรรมที่สำคัญอย่างหนึ่ง ที่ควรค่าแก่การจัดเก็บอนุรักษ์และบำรุงรักษา และเผยแพร่ให้แก่สาธารณชน ทั้งโลกสามารถเข้าถึงข้อมูลและศึกษาได้อย่างกว้างขวาง เนื่องจากเป็นส่วนหนึ่งของความทรงจำของโลก ซึ่งสะท้อนกลับถึงความหลากหลายด้านภาษาและวัฒนธรรมของแต่ละเชื้อชาติ

หอสมุดแห่งชาติลาว และศูนย์สำเนาฟิล์มและรูปเงา ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เป็นหน่วยงานที่ได้ดำเนินการจัดเก็บอนุรักษ์และบำรุงรักษามรดกทางภาพและเสียงอย่างมีระบบและเป็นมาตรฐานสากล รวมถึงหอพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ หลวงพระบาง ที่ควรค่าแก่การศึกษาดูงาน และนำประสบการณ์ที่ได้มาประยุกต์ใช้กับการจัดเก็บและอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมของแต่ละภูมิภาคของไทย

คณะทำงานข้อมูลท้องถิ่นจึงเห็นควรศึกษาดูงานด้านความทรงจำด้านภาพและเสียงที่หอสมุดแห่งชาติลาว ศูนย์สำเนาฟิล์มและรูปเงา และหอพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ หลวงพระบาง ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เพื่อนำความรู้และประสบการณ์ที่ได้มาประยุกต์ใช้กับการจัดการมรดกทางวัฒนธรรมของแต่ละภูมิภาค รวมทั้งได้รับความรู้ทางประวัติศาสตร์และข้อมูลท้องถิ่นจากเมืองมรดกโลก หลวงพระบาง ซึ่งเป็นแหล่งวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นอีกแห่งหนึ่ง และเพื่อให้คณะทำงานข้อมูลท้องถิ่น ได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์กับบุคลากรของหน่วยงานดังกล่าว

2. วัตถุประสงค์

2.1 เพื่อศึกษาดูงานด้านความทรงจำด้านภาพและเสียงและหอพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ

2.2 เพื่อให้คณะทำงานข้อมูลท้องถิ่นได้รับความรู้และประสบการณ์ด้านการจัดเก็บ อนุรักษ์ และบำรุงรักษาความทรงจำด้านภาพและเสียงมาประยุกต์ใช้กับการจัดการมรดกทางวัฒนธรรมของแต่ละภูมิภาค

2.3 เพื่อให้คณะทำงานข้อมูลท้องถิ่นได้รับความรู้ที่จะเป็นประโยชน์สำหรับการเก็บเกี่ยวความรู้และประสบการณ์ ตลอดจนสามารถต่อยอดความคิดในการจัดเก็บและอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมจากแหล่งวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น ที่ได้รับการยกย่องเป็นเมืองมรดกโลก

2.4 เพื่อให้คณะทำงานข้อมูลท้องถิ่นได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์กับบุคลากรของหน่วยงานด้านการจัดเก็บและอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม

3. ผู้เข้าร่วมศึกษาดูงาน

คณะทำงานข้อมูลท้องถิ่น ข่ายงานห้องสมุดมหาวิทยาลัยส่วนภูมิภาค รวม 16 คน ดังนี้

1. นางสาวภากร ธาตุโลหะ	สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยบูรพา
2. นางสาวนุช สุนทรวินิต	สำนักบรรณสารสนเทศ
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
3. นางสาววราภรณ์ พัฒนเกียรติพงศ์	สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
4. นางนัยิกา เด็ดขุนทด	สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยขอนแก่น
5. นางศรินญา สังข์ศิริ	สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยทักษิณ
6. นางจุฑารัตน์ ปานผดุง	สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
วิทยาเขตปัตตานี
7. นางวิณา พวงแสงชัย	สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
วิทยาเขตศรีราชา
8. นางณัฐพร เดชชัย	สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
9. นางสาวนิษฐา ทุมมากรณ	สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
10. นางสาวพร ทิพย์จักร	ศูนย์บรรณสารและสื่อการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา
11. นางสาวเบญจรัตน์ ศุภอุดมฤกษ์	สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยแม่โจ้
12. นางจกมล พุทธิชัยกุล	สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
วิทยาเขตกำแพงแสน
13. นางพรทิพย์ ถนอมกุลบุตร	สำนักทรัพยากรการเรียนรู้ คุณหญิงหลง อรรถกระวี-
สุนทร มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขต
หาดใหญ่
14. นายชัยวัฒน์ น้าชม	สำนักบรรณสารสนเทศ
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

15. นางสาวอรุณ ไซยสุวรรณ	ศูนย์บรรณสารและสื่อการศึกษา
มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์
16. นางเอกอนงค์ ดวงจักร	สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศิลปากร
วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์

4. วิธีการดำเนินการ

ศึกษาดูงานการบริหารจัดการ การบริการ แหล่งวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น 3 แห่งดังนี้

4.1 หอสมุดแห่งชาติลาว เวียงจันทน์ ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

4.2 ศูนย์สำเนาฟิล์มรูปเงาและวิดีโอแห่งชาติ เวียงจันทน์ ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

4.3 หอพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ หลวงพระบาง ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

5. ระยะเวลาดำเนินการ

ระหว่างวันที่ 1 – 4 กุมภาพันธ์ 2554

6. รายงานผลการศึกษาดูงาน

6.1 หอสมุดแห่งชาติลาว (National Library of Laos)

สถานที่ตั้ง : ถนนเชษฐาธิราช นครหลวงเวียงจันทน์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว
รหัสไปรษณีย์ 122

โทรศัพท์ (856-21) 212452, 222485

โทรสาร : 856 (0) 21 213029

E - mail : bailane@laotel.com

เปิดให้บริการ : จันทร์-ศุกร์ 08:00-16:00 น.

บุคลากร : มีบุคลากรจำนวน 35 คน

ผู้บริหาร : ท้าวบุญเกิด ท่ามะจึก ผู้อำนวยการ

ประวัติความเป็นมา

หอสมุดแห่งชาติลาว (National Library of Laos) ตั้งอยู่ที่ถนนเชษฐาธิราช นครหลวงเวียงจันทน์ เริ่มดำเนินการครั้งแรก ปี ค.ศ.1959 โดยท้าวสุพัน บรังชาร์ เดอ ลาโบร์ อธิบดีกรมศิลปากร ในสมัยนั้นได้เสนอความเห็นต่อรัฐมนตรีกระทรวงศึกษาธิการให้จัดตั้งหอสมุดกรมศิลปากรขึ้น และในปีเดียวกันหอสมุดกรมศิลปากรได้ยกฐานะเป็นหอสมุดแห่งชาติอย่างเป็นทางการ ซึ่งนับได้ว่าเป็นปีที่เริ่มดำเนินการกิจการของหอสมุดแห่งชาติลาวเป็นครั้งแรก โดยมีท้าวประจิต สุริศักดิ์ เป็นผู้ริเริ่มดำเนินการ และรับผิดชอบหอสมุด ซึ่งการจัดตั้งครั้งนี้ได้รับทุนสนับสนุนจากมูลนิธิร็อคกี้ เฟลเลอร์ Rocky Feller Foundation) จากประเทศสหรัฐอเมริกา

เนื่องจากกิจการของหอสมุดแห่งชาติได้ขยายตัวขึ้น ในปี ค.ศ.1969 กระทรวงศึกษาธิการจึงเห็นว่าควรรวมพิพิธภัณฑ์ไว้กับงานห้องสมุด จึงได้จัดตั้งเป็นกรมหอสมุดและพิพิธภัณฑ์สถานแห่งราชอาณาจักรลาว เลขที่ 160/ED ลงวันที่ 26 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1969 สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ

ปัจจุบันหอสมุดแห่งชาติลาวเป็นหน่วยงานในสังกัดกระทรวงแถลงข่าวและวัฒนธรรม สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว มีบุคลากรทั้งสิ้นจำนวน 35 คน เป็นบรรณารักษ์ จำนวน 15 คน โดยมี ท้าวบุญเกิด ทามะจัก เป็นผู้อำนวยการ

หอสมุดแห่งชาติลาวมีการแบ่งส่วนราชการเป็นหน่วยงานต่างๆ ดังนี้

1. หน่วยงานบริหาร ประกอบด้วย

1.1 งานการปกครอง มีหน้าที่รับผิดชอบเอกสารราชการ ดูแลและติดตามผลการปฏิบัติงานของบุคลากรในหอสมุด และติดต่อประสานงานกับหน่วยงานต่างๆ

1.2 งานบุคลากร มีหน้าที่อำนวยความสะดวกแก่บุคลากร เก็บรวบรวมเอกสารของบุคลากร รับผิดชอบการวางแผน การบรรจุ การโยกย้าย การลาออก การเลื่อนตำแหน่ง ฯลฯ

1.3 งานบัญชี การเงิน และพัสดุ จัดทำแผนงบประมาณการเงินประจำปี ของหอสมุด

2. หน่วยงานหอสมุด มีการแบ่งแผนกงาน ดังนี้คือ

2.1 งานจัดหา และจัดซื้อหนังสือ

2.2 งานจัดหมู่และทำรายการ

2.3 งานบริการ รับผิดชอบงาน ดังนี้

2.3.1 บริการหนังสือทั่วไป ห้องอ่านภาษาอังกฤษและภาษาฝรั่งเศส

2.3.2 บริการหนังสือเด็ก

2.3.3 บริการตอบคำถามและช่วยกันค้นคว้า

2.3.4 บริการส่งเสริมการอ่าน มีการจัดโครงการส่งเสริมการอ่านหนังสือแห่งชาติ (Bookmobile) ซึ่งดำเนินการโดยหอสมุดแห่งชาติ ให้บริการด้านการส่งเสริมการอ่านแก่ประชาชนในชุมชนต่างๆ ให้สามารถอ่านออกเขียนได้

2.3.5 บริการหนังสือเก่า หนังสือหายาก และวารสาร

2.3.6 บริการหนังสืออ้างอิงภาษาลาวและภาษาไทย

2.4 งานจัดทำบรรณานุกรมแห่งชาติ

2.5 งานการพิมพ์และการซ่อมบำรุง

นอกจากนี้ยังมีการดำเนินงานจัดเก็บและอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมเก่าแก่ของประเทศลาว โดยจัดเป็นห้องให้บริการศึกษาค้นคว้า (Collections) ได้แก่ ห้องค้นคว้าโบราณ ศูนย์สำเนาข้อมูลดนตรีพื้นเมืองของลาว ห้องอ่านภาษาเวียดนาม ห้องมรดกอินโดจีน เป็นต้น

ภาพที่ 1 ห้องค้นคว้าหนังสือโบราณ Lao Manuscripts Programme (PLMP)

ห้องค้นคว้าหนังสือโบราณ

คัมภีร์โบราณ นอกจากจะเป็น "ตำรา" บันทึกความรู้ เรื่องราวทั้งทางโลกและทางธรรมในสังคมลาวแล้ว ยุคหนึ่งสมัยหนึ่ง คัมภีร์โบราณยังมีบทบาทสำคัญ นั่นคือ การเป็นเครื่องมือต่อสู้กันระหว่างประเทศเจ้าอาณานิคมกับประเทศที่ตกเป็นอาณานิคม ในสมัยก่อนสังคมลาวให้ความสำคัญกับคัมภีร์โบราณมาก เพราะเป็นสิ่งที่บันทึกเรื่องราวเกี่ยวกับพุทธศาสนา และบันทึกเรื่องราวความเป็นมา รวมถึงแนวคิด วิถีชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์ลาว คัมภีร์โบราณที่โดดเด่น คือ พื้นเวียงจันทน์ พื้นขุนบรมราชาราช ท้าวสุ่งท้าวเจือง ตำนานอุรังคธาตุ ตำนานพระบาง ตำนานพระแก้วมรกต เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีคัมภีร์โบราณที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการปกครอง วรรณกรรม รวมถึงบันทึกความรู้เกี่ยวกับยารักษาโรค คาถาอาคม

ประเพณี พิธีกรรม ความเชื่อ อีกด้วย เนื่องจากคัมภีร์ไบเบิลเป็นหลักฐานสำคัญที่สะท้อนสังคม วัฒนธรรม ความรู้ ความคิดของคนลาวสมัยก่อน จึงเป็นสมบัติอันล้ำค่าของชาติลาว อยู่ในสถานะที่มีคุณค่าและศักดิ์สิทธิ์ยิ่ง ผู้มีครอบครองต้องเก็บรักษาไว้ในหอใดหรือตู้ที่มีไว้เก็บคัมภีร์ไบเบิลโดยเฉพาะ

ในสมัยปลายศตวรรษที่ 19 ฝรั่งเศสได้ขยายอิทธิพลเข้าสู่เอเชียตะวันออกเฉียงใต้และยึดครองลาว เป็นอาณานิคม มีการกำหนดอาณาเขต พรหมแดน และโครงสร้างทางการเมืองการปกครองใหม่ให้ลาว ในระหว่างที่ฝรั่งเศสปกครองลาว ฝรั่งเศสได้พยายามสร้าง "อัตลักษณ์" ให้แก่ลาว เพื่อคงอำนาจและเสถียรภาพในการปกครอง นอกจากนี้ยังต้องการเป็นเจ้าอาณานิคมทางปัญญาของลาว จึงสนใจคัมภีร์ไบเบิลซึ่งเป็นความรู้ ความคิด ภูมิปัญญา โลกทรรศน์ และจักรวาลวิทยาของคนลาวอย่างมาก ฝรั่งเศสเริ่มสำรวจและเก็บรวบรวมคัมภีร์ไบเบิลตามวัดต่างๆ ในหัวเมืองใหญ่ เช่น หลวงพระบาง เวียงจันทน์ จำปาศักดิ์ อยู่หลายครั้ง เมื่อได้คัมภีร์ไบเบิลแล้วจะนำไปไว้ในสถานที่ซึ่งเป็นศูนย์กลางของเมือง ซึ่งอาจเป็นสำนักพระราชวัง หอสมุด หรือวัด เพื่อพิจารณาว่ามีเนื้อหาอะไรบ้าง เมื่อการสำรวจเสร็จสิ้น ฝรั่งเศสได้คัดเลือกคัมภีร์ไบเบิลส่งไปเก็บรักษาไว้ที่สถาบันค้นคว้าภาคตะวันออกเฉียงใต้ ศูนย์ข้อมูลข่าวสาร หรือหอสมุด ทั้งในประเทศฝรั่งเศสและเวียดนาม

ภาพที่ 2 ไบเบิลที่จัดเก็บในห้องสมุด

ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1927 เป็นต้นมา กลุ่มปัญญาชนลาว ซึ่งมีเจ้ามหาอุปราชเพชรราชเป็นผู้นำ พระองค์เป็นผู้ทรงอนุรักษ์วัฒนธรรมลาวอยู่แล้ว ได้หารือกันกับกลุ่มปัญญาชนลาวเพื่อปรับปรุงภาษาลาว ให้สามารถใช้ศึกษาได้ทั้งทางธรรมและทางโลก มีการปริวรรตคัมภีร์ไบเบิลเป็นภาษาลาวสมัยใหม่ และ นำเนื้อหาไปจัดพิมพ์เป็นรูปเล่มแทนการจารลงบนใบลาน เพื่อสะดวกต่อการอ่านมากขึ้น คัมภีร์ไบเบิลที่ นำมาปริวรรตในช่วงนี้ มีเนื้อหาเกี่ยวกับทางธรรมเป็นส่วนใหญ่ เช่น อุดมคติของพระพุทธเจ้า บุญ- กรรม ความเมตตากรุณา ความอดทน เช่น เรื่อง ท้าวเตม ท้าวสุวรรณะสาม ท้าวมหาชนก เป็นต้น

ภาพที่ 3 คัมภีร์ไบเบิล

หลังจากที่ลาวได้รับเอกราชจากฝรั่งเศส ในปี ค.ศ. 1949 ลาวได้นำคัมภีร์ไบเบิลหลายเรื่องมา ปริวรรต จัดพิมพ์เผยแพร่ เป็นที่นิยมในหมู่คนลาวอย่างมากจนนำไปสู่การสร้างจิตสำนึกความเป็นชาติ ลาวให้คนลาว ต่อสู้กับจักรวรรดินิยม โดยเฉพาะกับสหรัฐอเมริกาที่เข้ามามีอำนาจในลาวต่อจากฝรั่งเศส ต่อมารัฐบาลลาวมีแนวคิดที่จะสร้างอัตลักษณ์ชาตินิยม โดยนำมาเป็นมรดกสำคัญของชาติ เพื่ออวดต่อ สายตาชาวโลก รัฐบาลจึงเห็นความสำคัญของการอนุรักษ์คัมภีร์ไบเบิลลาว และเริ่มฟื้นฟูส่งเสริม วัฒนธรรมการเขียนใบลานขึ้นมาใหม่ และในปี ค.ศ. 1992 ได้ดำเนินโครงการปกป้องรักษาหนังสือผูก ไบเบิลลาว โดยได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาลสาธารณรัฐสหพันธ์เยอรมัน ซึ่งมีศาสตราจารย์ ดร. ฮาร์น สุนดิอุส หัวหน้าภาควิชาภาษาและวรรณกรรมไทย-ลาว มหาวิทยาลัยปาสซาว (Passau) รัฐบาวาเลีย (Bavaria) สาธารณรัฐสหพันธ์เยอรมัน เป็นที่ปรึกษากิตติมศักดิ์ประจำโครงการฯ และมีนางดารา กัลยา (รองหัวหน้ากรมวรรณคดี และวัฒนธรรมมหาชน) เป็นหัวหน้าโครงการ จนถึงปี ค.ศ. 1997 นางดารา กัลยา ถูกย้ายไปรับตำแหน่งเป็นคณะประจำของศูนย์กลางแนวลาสร้างชาติ ดังนั้นรัฐมนตรีว่าการ

กระทรวงแถลงข่าวและวัฒนธรรมจึงแต่งตั้งนางงเดือน เนตตะวง ผู้อำนวยการหอสมุดแห่งชาติ เป็นหัวหน้าโครงการปกปักรักษาหนังสือผูกโบราณลาว ซึ่งได้ดำเนินโครงการดังกล่าวนี้มาจนถึงปัจจุบัน ทำให้ปัจจุบันคัมภีร์โบราณลาวได้รับความสนใจ และได้รับการเอาใจใส่มากขึ้น จนกลายมาเป็นมรดกและวัฒนธรรมที่สำคัญของชาติลาว

โครงการปกปักรักษาหนังสือโบราณลาวนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อการสำรวจ ขึ้นทะเบียน ทำบัญชี และอนุรักษ์คัมภีร์โบราณและพัสดุทั่วประเทศลาว โดยดำเนินการอนุรักษ์ทั้งทางด้านกายภาพ ด้านเนื้อหา รวมทั้งประเพณีพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องด้วย พร้อมกันนี้ยังมีวัตถุประสงค์ในการสร้างฐานข้อมูลคัมภีร์โบราณ การจัดตั้งศูนย์อนุรักษ์คัมภีร์โบราณที่เป็นแบบอย่างให้แต่ละภาค เพื่อเป็นศูนย์กลางในการเชื่อมโยงประสานงานในการอนุรักษ์คัมภีร์โบราณระหว่างจุดที่อยู่ศูนย์กลาง และสืบต่อดำเนินงานอนุรักษ์คัมภีร์โบราณตลอดไปเมื่อโครงการระดับรัฐสิ้นสุดลง นอกจากนี้ยังส่งเสริมการศึกษา ค้นคว้า ปรึวรรต และพิมพ์เผยแพร่ความรู้ในคัมภีร์โบราณออกไปสู่วงกว้าง เพื่อให้มหาชนได้ศึกษา เรียนรู้ภูมิปัญญาของคนโบราณ ด้วยการนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้

เมื่อสิ้นสุดโครงการอย่างเป็นทางการในปลายปี ค.ศ. 2002 พบว่าโครงการได้ทำการสำรวจ ขึ้นบัญชี และอนุรักษ์คัมภีร์โบราณจำนวน 368,260 ผูก ในวัดต่างๆ จำนวน 830 วัด ใน 17 แขวงทั่วประเทศลาว นอกจากนี้ยังได้สร้างศูนย์อนุรักษ์คัมภีร์โบราณขึ้น 4 แห่ง คือ ภาคเหนืออยู่ที่หลวงพระบาง ภาคกลางอยู่ที่สะหวันนะเขต ภาคใต้อยู่ที่ปากเซ และในนครหลวงเวียงจันทน์อยู่ที่วัดประณมโพธิ์ศรี บ้านนาซอน เมืองปากงึม นครหลวง ปัจจุบัน “โครงการปกปักรักษาหนังสือผูกโบราณลาว” ได้สร้างฐานข้อมูลสำหรับการศึกษาค้นคว้า โดยการถ่ายไมโครฟิล์ม คัมภีร์โบราณต้นฉบับเดิมที่ถูกคัดเลือกในวัดต่าง ๆ ได้จำนวน 798 ม้วน (แต่ละม้วนยาว 30 เมตร) จากคัมภีร์โบราณ 7,417 เรื่อง (42,922 ผูก) พร้อมทั้ง ทำสำเนาการถ่ายไมโครฟิล์มจำนวน 2 ชุด ชุดละ 1,596 ม้วน (1 ชุด เก็บรักษาไว้ที่ “โครงการปกปักรักษาหนังสือโบราณลาว” และอีก 1 ชุด เก็บรักษาไว้ที่สาธารณรัฐสหพันธ์เยอรมัน ทำสำเนาไปสำรวจคัมภีร์โบราณ 2 ชุด (จำนวน 169,722 แผ่น) พิมพ์บัญชีคัมภีร์โบราณของวัดต่างๆ ที่ได้ทำการสำรวจแล้ว 3 ชุด (จำนวน 2,490 เล่ม) โดย 1 ชุด มอบให้แต่ละวัด อีก 1 ชุดเก็บไว้ที่ “โครงการปกปักรักษาหนังสือโบราณลาว” และ 1 ชุดเก็บไว้ที่หอสมุดแห่งชาติ นอกจากนี้ โครงการฯ ยังได้เสนอให้มีหลักสูตร การศึกษา การสอนทางพุทธศาสนา การเรียนภาษาบาลี วรรณคดีลาว และการสอนหนังสือธรรม ในโรงเรียนศึกษาสงฆ์ทั่วประเทศ โดยสนับสนุนทุนการศึกษาสงฆ์ให้แก่องค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์ มีศูนย์กลาง ณ วิทยาลัยสงฆ์วัดองค์ตื้อ นครหลวงเวียงจันทน์ และองค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์ของแขวง จำนวน 13 แขวง พร้อมกันนี้ยังให้ทุนสนับสนุนการศึกษา อุปกรณ์การศึกษา การสอน และการร่วมมือด้านวิชาการกับภาควิชาภาษาลาว-วรรณคดี มหาวิทยาลัยแห่งชาติ เป็นเงินจำนวน 7,557 US\$ (302,280 บาท) ในระยะเวลา 4 ปี ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1999-2002

ปัจจุบันห้องคั่นคว่ำโบราณ หอสมุดแห่งชาติลาว มีเอกสารโบราณให้บริการศึกษาค้นคว้า จำนวนทั้งสิ้น 6,000 ผูก มี 2,000 ชื่อเรื่อง โดยจัดเป็นหมวดหมู่ตามเนื้อหา 20 หมวดหมู่ ดังนี้

1. พระวินัย	2. พระสูตร	3. พระอภิธรรม
4. คัมภีร์บาลี	5. สวดมนต์	6. อนิสงฆ์
7. ชาดก	8. โอวาทคำสอน	9. ประเพณี
10. ธรรมะทั่วไป	11. นิยายธรรมะ	12. นิทานพื้นบ้าน
13. ตำนานพุทธศึกษา	14. ตำนานเมือง	15. กฎหมาย
16. อักษรศาสตร์	17. วรรณคดี	18. โหราศาสตร์
19. ตำรายา-ไสยศาสตร์	20. เบ็ดเตล็ด	

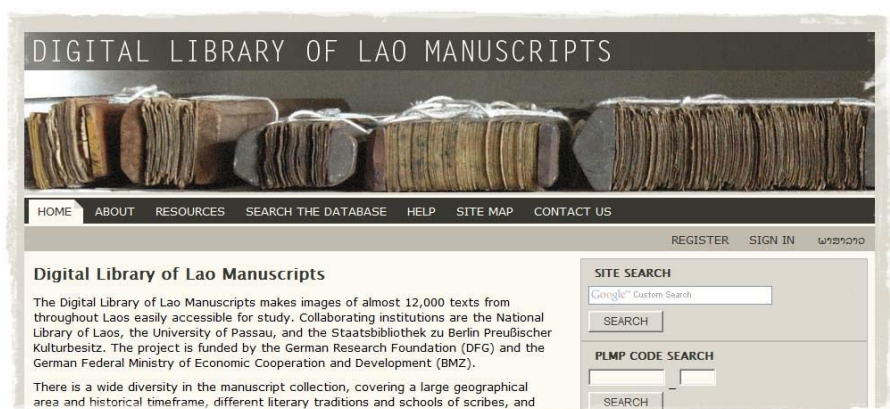
นอกจากนั้นแล้ว หอสมุดแห่งชาติยังได้รับความร่วมมือกับมหาวิทยาลัยปาสซัว และ The Staatsbibliothek zu Berlin Preußischer Kulturbesitz โดยการสนับสนุนจากสมาคมการคั่นคว่ำแห่งเยอรมัน (The German Research Foundation (DFG)) และ The German Federal Ministry of Economic Cooperation and Development (BMZ) ได้ดำเนินการจัดสร้างฐานข้อมูลเอกสารต้นฉบับในรูปแบบดิจิทัล (The Digital Library of Lao Manuscripts) มีจำนวนกว่า 12,000 รายการ เพื่อให้ง่ายต่อการเข้าถึงเอกสารต้นฉบับเหล่านี้มีความหลากหลายมาก ครอบคลุมเนื้อหาเกี่ยวกับภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ วรรณกรรม ประเพณี และภาษาที่แตกต่างกัน โดยภาษาที่ใช้ในเอกสารต้นฉบับส่วนใหญ่จะเป็นภาษาลาว ลานนา ไทลื้อ และมีภาษาไทเหนือ ไทดำ บ้างเล็กน้อย

ภาพที่ 4 โครงการปกป้องรักษาหนังสือผูกโบราณลาว โดยความร่วมมือของลาว-เยอรมัน

ฐานข้อมูลเอกสารต้นฉบับนี้สามารถสืบค้นได้จากชื่อเรื่อง ระยะเวลา ภาษา เนื้อหา หมวดหมู่ วัสดุ แหล่งข้อมูล วันที่ และรหัส เอกสารต้นฉบับนี้ทำการสำเนาจากไมโครฟิล์ม ผู้ใช้บริการสามารถเข้าไปดูภาพจริงและสำเนาได้ และมีบางส่วนที่ได้ดำเนินการ โดยสมบูรณ์ทุกขั้นตอนแล้ว ซึ่งรายการนั้นจะสามารถ download ตัวอักษรได้ด้วย

สามารถเข้าไปค้นคว้าและศึกษารายละเอียดเพิ่มเติมได้ที่ <http://www.manuscripts.net>

ภาพที่ 5 เว็บไซต์ฐานข้อมูลเอกสารต้นฉบับของลาว

โครงการศูนย์ถ่ายโอนข้อมูลดนตรีพื้นเมืองของลาว

ความเป็นมา

มรดกวัฒนธรรมอันเก่าแก่และอุดมสมบูรณ์ของลาวอีกด้านหนึ่ง คือ มรดกด้านดนตรีอันหลากหลายที่มีอยู่ใน 48 ชนเผ่า ในระยะเวลาที่ผ่านมาได้มีการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจและวัฒนธรรมในลาวพร้อมกับการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว ความจำเป็นอย่างยิ่งอันหนึ่งได้ก่อตัวขึ้น นั่นคือความสนใจต่อการค้นคว้าและปกป้องรักษามรดกทางด้านดนตรี ซึ่งเป็นหนึ่งในมรดกด้านวัฒนธรรมที่มีความเสี่ยงที่จะเกิดความสูญหายไปในช่วงที่มีการเปลี่ยนแปลงการปกครอง ทั้งนี้ก็เนื่องจากว่าไม่ได้มีการบันทึกไว้ และสภาพความสนใจต่อประวัติศาสตร์และการใช้งานของสังคมลดน้อยลง ดังนั้น การค้นคว้าและการปกป้องรักษามรดกส่วนนี้ จึงเป็นความจำเป็นอย่างยิ่งเร่งด่วนที่สุด

โครงการนี้ได้เริ่มขึ้นที่นครหลวงเวียงจันทน์ในเดือนพฤษภาคม ค.ศ. 1999 โดยได้รับทุนช่วยเหลือจากห้องภาพ DFG (สมาคมการค้าแห่งเยอรมัน) และ GTZ (สมาคมความร่วมมือพัฒนาการเทคนิคแห่งเยอรมัน) และโครงการนี้ได้ร่วมมือกับวิทยาลัยเทคนิค แคว้น Oldenberge-Ostfriesland - Wilhelmshaven ในเมือง Emden โดยได้ร่วมมืออย่างใกล้ชิดกับพิพิธภัณฑ์ชนเผ่าวิทยา กรุงเบอร์ลิน แผนกดนตรีชนเผ่าวิทยา ตั้งแต่เดือน พฤษภาคม ค.ศ. 2001 เป็นต้นมา โดย ดร.กิชา เจห์นิช (Dr.Gisa Jaehnichen) ได้ให้ทุนส่วนตัวสนับสนุนอยู่ในโครงการนี้

คณะทำงานได้จัดเก็บข้อมูลดนตรีในภาคสนามจนถึงเดือนมกราคม ค.ศ. 2008 ในแขวงต่าง ๆ ดังนี้ หัวพัน หลวงพระบาง เชียงขวาง นครหลวงเวียงจันทน์ บอลิคำไซ คำม่วน สะหวันนะเขต สาละวัน อັตปือ เซกอง บ่อแก้ว จำปาสัก ไชยบุรี และอุดมไซ ทำให้ได้รับข้อมูลต่าง ๆ ดังนี้ บันทึกเสียงดนตรีชนเผ่าที่แตกต่างกัน 25 ชนเผ่า ได้ 2,959 บท บันทึกวิดีโอได้ 5,616 นาที ถ่ายรูปได้ 1,310 รูป ถ่ายแบบต้นฉบับของดนตรีและสร้างโน้ตได้ 146 เพลง วาดและถ่ายภาพเครื่องดนตรีได้ 70 ภาพ โครงการนี้เปิดให้บริการวันจันทร์ – ศุกร์ เวลา 08.30-16.00 น

ภาพที่ 6 อุปกรณ์สำเนาข้อมูลดนตรี แผ่นเสียงและเครื่องเล่นแผ่นเสียง

วัตถุประสงค์ของโครงการ

ด้านการวิจัย

1. เพื่อให้มีความรู้พื้นฐานทางด้านวิทยาศาสตร์ เกี่ยวกับการจัดระเบียบภายในของดนตรีพื้นเมืองในลาว
2. รวบรวมและจัดแสดงข้อมูลด้านดนตรี โดยการจัดประเภท บทดนตรี เครื่องดนตรี และการเรียบเรียง

ด้านการพัฒนา

เพื่อส่งเสริมแหล่งข้อมูลวิทยาศาสตร์ ของหอสมุดแห่งชาติ โดยการก่อตั้งและพัฒนาเทคนิคพื้นฐานในแผนกใหม่คือ แผนกสำเนาข้อมูลดนตรีพื้นเมืองในลาว ตามระบบการสำเนาภายใน

ด้านการฝึกอบรม

เพื่อผลักดันและฝึกอบรม เจ้าหน้าที่ท้องถิ่น ให้มีความรู้ความสามารถเพื่อสืบทอดหน้าที่อันมีความสำคัญด้านวัฒนธรรมนั้นคือการสำเนาข้อมูลเอกสารและการปกปักรักษาดนตรีพื้นเมืองลาว

ภาพที่ 7 ภายในห้องสำเนาข้อมูลดนตรี

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1. สร้างพื้นฐานทางดนตรีที่เป็นระบบเกี่ยวกับสื่อประเภทต่างๆ (เทปบันทึกเสียง, วิดีโอ, รูปภาพ, สร้างโน้ต) เพื่อการศึกษาค้นคว้าแก่สาธารณชน
2. สร้างจิตสำนึกให้เห็นคุณค่าของดนตรีพื้นเมืองที่มีลักษณะเฉพาะของลาว

ภาพที่ 8 ห้องอ่านภาษาเวียดนาม

ห้องมรดกอินโดจีน

เป็นส่วนที่ให้บริการเอกสารเก่า ได้แก่ หนังสือ วารสาร หนังสือรายปี ซึ่งปัจจุบันมีจำนวนประมาณ 7,000 เล่ม ส่วนใหญ่เป็นเอกสารของฝรั่งเศส ในสมัยที่ปกครองลาว จัดแบ่งหมวดหมู่อย่างกว้างๆ โดยจัดหมวดหมู่ตามปีของเอกสาร

ภาพที่ 9 ห้องมรดกอินโดจีน

ห้องสตูดิโอ

เป็นส่วนหนึ่งของโครงการ “National Reading Promotion for Children and Young People Project” มีหน้าที่ให้บริการส่งเสริมการอ่านและการเรียนรู้ของเยาวชน นักเรียนที่พิการทางสายตา ของโรงเรียนต่างๆ โดย ดำเนินการสำรวจความต้องการของผู้พิการทางสายตา จากนั้นจึงนำข้อมูลมาวิเคราะห์และดำเนินการจัดทำ CD ออกให้บริการ เช่น CD นิทานเรื่องต่างๆ ปัจจุบันมีบุคลากร จำนวน 2 คน นอกจากนี้ยังรับอาสาสมัครเพื่ออ่านและบันทึกเสียง ลงแผ่น CD เพื่อบริการต่อไป

ภาพที่ 10 ห้องสตูดิโอ

จุดแข็ง และโอกาสในการพัฒนา

จุดแข็ง

1. หอสมุดแห่งชาติลาว มีความร่วมมือกับต่างประเทศอย่างต่อเนื่องและเป็นเครือข่าย
2. บุคลากรหอสมุดแห่งชาติลาว มีความพร้อมด้านคุณวุฒิในการนำความรู้มาพัฒนาหอสมุดให้มีความก้าวหน้า (มีบุคลากรที่จบวุฒิ ปริญญาโทและปริญญาเอกหลายท่าน)
3. บุคลากรมีความพร้อม มีจิตสำนึกรักชาติและกระตือรือร้นในการทำงานและการให้บริการแก่ชุมชน

โอกาสในการพัฒนา/โครงการที่จะทำร่วมกัน

หอสมุดแห่งชาติลาว ขาดงบประมาณสำหรับพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อนำมาใช้ในการพัฒนาทรัพยากรสารสนเทศ การสร้างเครือข่ายความร่วมมือในระดับชาติเกี่ยวกับการจัดการสารสนเทศข้อมูลท้องถิ่นร่วมกันจึงเป็นแนวทางที่ยั่งยืน

6.2 ศูนย์สำเนาฟิล์มรูปเงาและวิดีโอแห่งชาติลาว (National Film Archive and Video Centre)

สถานที่ตั้ง

ถนนคูเวียง บ้านศรีเมือง เมืองศรีสัตนาคนครหลวงเวียงจันทน์ ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

การติดต่อ

1. ไปรษณีย์ P O Box 1624 นครหลวงเวียงจันทน์
ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว
2. โทรศัพท์ 856 (0) 21 212477
3. โทรสาร 856 (0) 21 212477
4. e-Mail film@laotel.com

คณะผู้บริหาร

1. ท้าวบุญเชาว์ พิจิต ผู้อำนวยการศูนย์สำเนาฟิล์มรูปเงาและวิดีโอแห่งชาติลาว
โทรศัพท์ 856 (0) 21 212477, Mobile 856 (0) 20 561 4166
2. ท้าววิฑูรย์ สันดารา รองผู้อำนวยการฝ่ายผลิต ศูนย์สำเนาฟิล์มรูปเงาและวิดีโอแห่งชาติลาว
โทรศัพท์ 856 (0) 21 212426, Mobile 856 (0) 20 561 6750

3. ท้าววงศ์จิต พรหมจักร รองผู้อำนวยการฝ่ายบริหาร ศูนย์สำเนาฟิล์มรูปเงาและวิดีโอ
แห่งชาติลาว

โทรศัพท์ 856 (0) 21 212426, Mobile 856 (0) 20 547 8040

ประวัติและวัตถุประสงค์การก่อตั้ง

ศูนย์สำเนาฟิล์มรูปเงาและวิดีโอแห่งชาติลาว เดิมอยู่ในความรับผิดชอบของกรมสื่อสารมวลชน (Department of Mass Media) ปัจจุบันได้ย้ายมาสังกัดในหน่วยงานใหม่ชื่อกรมรูปเงา กระทรวงแถลงข่าวและวัฒนธรรม (Ministry of Information & Culture) ก่อตั้งขึ้นในปี ค.ศ. 1991 มีหน้าที่เก็บรักษาและอนุรักษ์ฟิล์มภาพยนตร์และวิดีโออันเป็นมรดกทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นของลาว ทั้งนี้เพราะภาพยนตร์เป็นบทบันทึกทางประวัติศาสตร์และเป็นจดหมายเหตุที่มีทั้งภาพและเสียง ซึ่งถ่ายทอดเรื่องราวในอดีตที่ผ่านมา เนื่องจากฟิล์มภาพยนตร์มีลักษณะบอบบาง ไม่คงทนอาจจะเสียหายได้ถ้าไม่เก็บรักษาอย่างถูกวิธีการตามขั้นตอนการอนุรักษ์ ซึ่งส่งผลให้เกิดการสูญเสียประวัติศาสตร์ที่ยิ่งใหญ่ของชาติไป และต่อไปอาจจะเหลือเพียงแค่คำบอกเล่าให้ลูกหลานฟัง ศูนย์สำเนาฟิล์มรูปเงาและวิดีโอแห่งชาติลาวจึงมีหน้าที่ในการแสวงหาฟิล์มภาพยนตร์และสิ่งเกี่ยวเนื่องมาอนุรักษ์ก่อนที่จะเกิดความเสียหายและสาบสูญแก้ไขได้ วัตถุประสงค์หลักในการจัดตั้งศูนย์สำเนาฟิล์มรูปเงาและวิดีโอแห่งชาติลาวมีดังนี้

- 1 จัดหา รวบรวม ประเมินค่า คัดเลือก และจัดทำระบบทะเบียนฟิล์มภาพยนตร์ วิดีโอและสิ่งเกี่ยวเนื่องเพื่อเก็บรักษาไว้เป็นทรัพย์สินทางปัญญาของชาติ และเป็นมรดกทางศิลปวัฒนธรรมของชาติ
2. สร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์เพื่อปฏิบัติการและให้บริการการอนุรักษ์ฟิล์มภาพยนตร์และวิดีโอตลอดจนสิ่งเกี่ยวเนื่องกับภาพยนตร์
3. ศึกษา วิจัย ตลอดจนสนับสนุนการทำวิจัยเกี่ยวกับฟิล์มภาพยนตร์ และสนับสนุนให้มีการใช้ภาพยนตร์เป็นเครื่องมือในการทำวิจัยในสาขาวิชาต่างๆ
4. ให้บริการสาธารณะเพื่อการศึกษา ค้นคว้า และการใช้ประโยชน์จากฟิล์มภาพยนตร์ รวมทั้งสิ่งเกี่ยวเนื่องกับภาพยนตร์และวิดีโอ ตลอดจนข้อมูลต่างๆ ที่ศูนย์สำเนาฟิล์มรูปเงาและวิดีโอแห่งชาติมีอยู่
5. จัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมและเผยแพร่ฟิล์มภาพยนตร์และวิดีโอในฐานะเป็นสื่อการเรียนทางด้านศิลปะ และวัฒนธรรม การบันเทิง และเป็นแหล่งให้การศึกษาเรียนรู้กระบวนการ การศึกษาตามอัธยาศัย และการศึกษาตลอดชีวิต
6. จัดทำสิ่งพิมพ์ สื่อโสตทัศน์และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่เกี่ยวกับฟิล์มภาพยนตร์และวิดีโอ เพื่อเผยแพร่เป็นวิทยากรและผลงานด้านภาพยนตร์ต่อสาธารณะ
7. เป็นศูนย์กลางข้อมูลด้านภาพยนตร์และวิดีโอ ตลอดจนเชื่อมโยงข้อมูลด้านฟิล์มภาพยนตร์กับศูนย์สำเนาฟิล์มรูปเงาและวิดีโอนานาชาติ สถาบันการศึกษา และหน่วยงานด้านภาพยนตร์อื่นๆ ทั้งในและต่างประเทศ

8. เป็นสมาชิกภาพและเข้าร่วมกิจกรรมกับหน่วยงานหรือองค์กรระหว่างชาติที่เกี่ยวข้องกับ
กิจการของศูนย์สำเนาฟิล์มรูปเงาและวิดีโอแห่งชาติ

ภารกิจของหน่วยงาน

กรมรูปเงา มีบุคลากรทั้งสิ้น 27 คน แบ่งหน่วยงานภายในเป็น 6 แผนก ได้แก่

1. แผนกบริหาร รับผิดชอบงานบริหารจัดการภายในหน่วยงานทั้งหมด
2. แผนกคุ้มครองและจำหน่ายรูปเงา รับผิดชอบงานด้านนิติกรรม สัญญา และการออก
ใบอนุญาตในการผลิตและจำหน่ายภาพยนตร์และวิดีโอ
3. แผนกผลิตฟิล์ม เอกสาร และสารคดี รับผิดชอบงานด้านการผลิตภาพยนตร์ เอกสาร และสาร
คดี งานนิทรรศการ การวิจัยและกิจกรรมการเยี่ยมชมหน่วยงาน
4. แผนกรูปเงาเรื่องการ์ตูน รับผิดชอบงานด้านการผลิตภาพยนตร์การ์ตูนและการ์ตูนแอนิเมชัน
ต่างๆ ซึ่งเป็นความร่วมมือด้านการผลิตจากหลายๆ บริษัทในลาว แผนกนี้ยังไม่มีบุคลากรประจำการ
5. แผนกเทคนิคและเทคโนโลยี รับผิดชอบงานด้านการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่ในการอนุรักษ์
ฟิล์มและวิดีโอมาประยุกต์ใช้ในงาน การพัฒนาเว็บไซต์ของหน่วยงาน ซึ่งงานในส่วนนี้อยู่ระหว่างการ
ประกาศรับสมัครบุคลากรมาดำเนินงาน
6. ศูนย์สำเนาฟิล์มรูปเงาและวิดีโอ รับผิดชอบงานการทำรายการทะเบียนฟิล์มภาพยนตร์และ
วิดีโอ รวมถึงการอนุรักษ์และการจัดเก็บฟิล์มภาพยนตร์และวิดีโอ

ภาพที่ 11 บรรยากาศในการศึกษาดูงานศูนย์สำเนาฟิล์มรูปเงาและวิดีโอแห่งชาติลาว

การจัดเก็บและอนุรักษ์ฟิล์มภาพยนตร์และวิดีโอ

ศูนย์สำเนาฟิล์มรูปเงาและวิดีโอแห่งชาติลาวได้ทำการสร้างที่ทำการใหม่อยู่ในพื้นที่เดิมที่บ้านศรีเมือง (Ban Simuang) ด้วยเงินอุดหนุนจากประเทศเวียดนาม ซึ่งอาคารใหม่นี้ประกอบด้วยพื้นที่ 2 ชั้นแบ่งการใช้สอยตามวัตถุประสงค์ มีความยาว 36.5 เมตร สูง 12 เมตร เป็นที่เก็บฟิล์มภาพยนตร์ ที่อุณหภูมิคงที่ 10.8 องศาเซลเซียสและมีความชื้นสัมพัทธ์ 35 เปอร์เซ็นต์ ศูนย์สำเนาฟิล์มรูปเงาและวิดีโอแห่งชาติได้จัดเก็บม้วนฟิล์มภาพยนตร์กว่า 13,000 ม้วน และวิดีโอกว่า 2,000 เรื่อง มีทั้งฟิล์มชนิด 16 มิลลิเมตรและ 35 มิลลิเมตร ซึ่งในศูนย์สำเนาฟิล์มรูปเงาและวิดีโอแห่งชาติลาวนี้มีขนาดความจุในการจัดเก็บฟิล์มภาพยนตร์เต็มที่ตั้ง 60,000 ม้วน

สัดส่วนของจำนวนฟิล์มภาพยนตร์ที่จัดเก็บในศูนย์สำเนาฟิล์มรูปเงาและวิดีโอแห่งชาติลาวเป็นของประเทศลาว ร้อยละ 50 และเป็นของต่างชาติ ร้อยละ 50 ในส่วนของฟิล์มภาพยนตร์จากต่างประเทศส่วนใหญ่เป็นฟิล์มภาพยนตร์สงครามเวียดนามและฟิล์มภาพยนตร์จากประเทศสหภาพโซเวียตเป็นจำนวนมาก ในจำนวนฟิล์มภาพยนตร์ของประเทศลาวทั้งหมด ร้อยละ 50 มีการจัดเก็บเป็นหมวดหมู่และมีการจัดทำสรุปเนื้อหาทั้งหมด นอกจากนี้ยังมีฟิล์มภาพยนตร์สงครามลาว (Lao war film) ซึ่งได้เก็บรักษาไว้อย่างปลอดภัยที่สถาบันฟิล์มเวียดนาม (Viet Nam Film Institute) ในกรุงฮานอย ปัจจุบันได้ย้ายกลับมาไว้ที่ประเทศลาวเรียบร้อยแล้ว แต่เดิมฟิล์มภาพยนตร์จำนวนนี้ มีการตัดต่อจากต้นฉบับและได้รับการนำไปจัดเก็บไว้ที่ประเทศเวียดนามในระหว่างสงคราม เพราะฟิล์มภาพยนตร์เหล่านี้ไม่สามารถเก็บไว้ในถ้ำที่เวียงสา (Viengsay) ได้ รัฐบาลเวียดนามมีความต้องการจะนำฟิล์มภาพยนตร์เหล่านี้กลับคืนมาให้ลาวนานแล้ว แต่ถึงทุกวันนี้ในเวียดนามยังมีสิ่งอำนวยความสะดวกที่ไม่เพียงพอ จึงทำให้ไม่มีโอกาสในการย้ายฟิล์มภาพยนตร์เหล่านี้กลับมาที่ลาว เมื่อไม่นานมานี้ ศูนย์สำเนาฟิล์มรูปเงาและวิดีโอแห่งชาติลาวได้รับฟิล์มภาพยนตร์กว่า 3,000 ม้วนจากหลวงพระบาง (Luang Prabang) และศูนย์บริการข้อมูลและวัฒนธรรมแขวงหัวพัน (Houaphanh Provincial Services of Information and Culture) และเชื่อว่ายังมีฟิล์มภาพยนตร์ด้านประวัติศาสตร์อีกมากมายที่ยังคงอยู่ในแขวงอื่นๆ เช่น สะหวันนะเขต (Savannakhet) เขียงขวาง (Xieng Khouang) และจำปาสัก (Champassak) โดยมีแผนการที่จะนำฟิล์มภาพยนตร์ทั้งหมดมาจัดเก็บไว้ที่เวียงจันทน์ (Vientiane) เพื่อดำเนินการอนุรักษ์ จัดเก็บ ทำรายการและจัดหมวดหมู่

ภาพที่ 12 การจัดเก็บฟิล์มภาพยนตร์ภายในศูนย์สำเนาฟิล์มรูปเงาและวิดีโอแห่งชาติลาว

ปัญหาที่พบในการจัดเก็บฟิล์มภาพยนตร์และวิดีโอ

เป็นที่น่าเศร้าใจว่า ก่อนที่ฟิล์มภาพยนตร์จะถูกนำมาเก็บไว้ที่ศูนย์สำเนาฟิล์มรูปเงาและวิดีโอแห่งชาติลาวนี้ ในปี ค.ศ.1991 ฟิล์มภาพยนตร์จำนวนกว่าร้อยละ 40 ที่จัดเก็บในศูนย์ฯ มีคุณภาพการจัดเก็บที่ต่ำ จึงทำให้ถูกทำลายโดยเชื้อราและแบคทีเรียและอีกกว่าร้อยละ 5 ได้ถูกทำลายโดยปฏิกิริยากรดน้ำส้มหรือวินิกาซินโดรม (Vinegar syndrome) ซึ่งเป็นสารเคมีที่เกิดขึ้นเนื่องจากความร้อนสูงและความชื้นในอากาศสูง

ลักษณะความเสียหายที่พบในการอนุรักษ์ฟิล์มภาพยนตร์และวิดีโอของลาว เกิดจากการเสื่อมสภาพของตัวฟิล์มภาพยนตร์ที่มีรอยขีดข่วน รอยบุ๋มหนามเตยชำรุด เกิดไขมันจับเกาะติดเนื้อฟิล์ม สีของฟิล์มจางลงโดยกรดน้ำส้ม โดยทั่วไปสีเขียวเงินจะจางหายไปก่อนสีอื่นๆ

ศัตรูสำคัญของฟิล์มภาพยนตร์ ได้แก่ ความร้อน ความชื้น และความสกปรกของฟิล์มภาพยนตร์ ในการทำให้กลับคืนสภาพเดิมนั้น ทำโดยการต่อฟิล์มที่ชำรุดและทำความสะอาดด้วยสารเคมีที่เรียกว่า film renew เป็นสารหล่อลื่นลักษณะเป็นครีมสำหรับทำความสะอาดฟิล์ม และใช้ผ้าเนื้อนุ่มในการเช็ดทำความสะอาด และต้องดำเนินการภายในห้องที่มีการระบายอากาศได้ดี

ภาพที่ 13 เครื่องมือวัดอุณหภูมิและที่พักฟิล์มก่อนนำเข้าห้องจัดเก็บ

การดำเนินงานด้านความร่วมมือ

ศูนย์สำเนาฟิล์มรูปเงาและวิดีโอแห่งชาติลาวได้มีการจัดหากองทุนเพื่อการอบรมบุคลากรในการฟื้นฟูสภาพของฟิล์มภาพยนตร์และเอกสารจดหมายเหตุ และจัดหากองทุนในการจัดสร้างห้องปฏิบัติการฟื้นฟูสภาพฟิล์ม ภาพยนตร์ ปัจจุบันศูนย์สำเนาฟิล์มรูปเงาและวิดีโอแห่งชาติลาวเป็นสมาชิกของสมาคมอนุรักษ์สื่อโสตทัศนแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และแปซิฟิก (South East Asia-Pacific Audio Visual Archive Associations: SEAPAVAA) สมาคม SEAPAVAA และผู้อำนวยการคือ ท้าวบุญเชาว์ พิจิต (Mr. Bounchao Phichit) ได้เข้าร่วมเป็นสมาชิกสมาคม SEAPAVAA ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1992 นอกจากนี้ศูนย์สำเนาฟิล์มรูปเงาและวิดีโอแห่งชาติลาวยังมีเครือข่ายระหว่างประเทศที่จัดเก็บฟิล์มภาพยนตร์และเอกสารอื่นๆ เช่น Screen West Australia หอภาพยนตร์แห่งชาติ ประเทศไทย (National Film Archive of Thailand) สถาบันฟิล์มแห่งเวียดนาม (Viet Nam Film Institute) หน่วยงานราชการข่าวสารแห่งฟิลิปปินส์ (Philippines Information Agency) หอภาพยนตร์แห่งสิงคโปร์และมาเลเซีย และหอภาพยนตร์ฟูกูโอกะ (Fukuoka Film Archives) จังหวัดฟูกูโอกะ ประเทศญี่ปุ่น เป็นต้น

ภาพที่ 14 การพัฒนาฐานข้อมูลควบคุมทะเบียนฟิล์มภาพยนตร์และวิดีโอด้วยโปรแกรม Access

จุดแข็งของหน่วยงาน

1. ศูนย์สำเนาฟิล์มรูปเงาและวิดีโอแห่งชาติลาวได้รับเงินสนับสนุนและการฝึกอบรมบุคลากรด้านการอนุรักษ์ฟิล์มรูปเงาจากประเทศเวียดนามเป็นส่วนใหญ่ รวมถึงการพัฒนาบุคลากรในสมาคมความร่วมมือที่ทางศูนย์สำเนาฟิล์มรูปเงาและวิดีโอแห่งชาติลาวได้เป็นสมาชิก
2. ผู้บริหารและบุคลากรตระหนักถึงคุณค่าของฟิล์มรูปเงาและวิดีโอ มีใจรักในงานที่ทำ ทุ่มเทและอุทิศตนกับงาน เพราะเห็นถึงความสำคัญในบทบาทหน้าที่ของหน่วยงานในการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นและมรดกของประเทศชาติ สามารถดำเนินงานได้เป็นอย่างดีในภาวะที่ขาดแคลนทั้งเทคโนโลยีและบุคลากรในการดำเนินงาน

จุดอ่อนและอุปสรรคของหน่วยงาน

1. เทคโนโลยีสำหรับการอนุรักษ์ฟิล์มภาพยนตร์และวิดีโอของลาวยังพัฒนาไปได้ไม่มาก เพราะยังไม่มีกำลังพอในการจัดหาเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ในการดำเนินงานทุกๆ ด้าน ทั้งด้านการจัดหา การจัดเก็บ การบริหารจัดการข้อมูล การอนุรักษ์ และการเผยแพร่สู่สาธารณชนในวงกว้าง
2. อัตราค่าจ้างที่ทางรัฐบาลจัดสรรให้ไม่เพียงพอต่อภาระงานที่ต้องดำเนินการ และบุคลากรที่มีความรู้โดยตรงมีจำนวนจำกัด ต้องเร่งพัฒนาบุคลากรให้สามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น รวมถึงการขออัตราค่าจ้างเพิ่มเติมจากรัฐบาล

6.3 พิพิธภัณฑ์แห่งชาติ หลวงพระบาง (Luangprabang National Museum)

สถานที่ตั้ง : ตั้งอยู่ที่ถนนสี่สะพานวงศ์ หลวงพระบาง บ้านชุมคลอง เมืองหลวงพระบาง

สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว รหัสไปรษณีย์ 122

โทรศัพท์ (856-0) 71 212122

E - mail : sisavanth64@laotel.com

วัน-เวลาให้บริการ :

เปิดบริการให้เข้าชมวันจันทร์ถึงวันเสาร์ เวลา 08.00 - 11.30 น. และ 13.30 - 16.30 น ปิดวันอาทิตย์และวันหยุดราชการ โดยชาวต่างชาติเสียค่าธรรมเนียมในการเข้าชมคนละ 30,000 กีบ (ประมาณ 120 บาท) ชาวลาวเสียค่าธรรมเนียมในการเข้าชมคนละ 5,000 กีบ (ประมาณ 20 บาท) ผู้เข้าชมต้องแต่งกายสุภาพ ห้ามสูบบุหรี่และห้ามถ่ายรูปและวิดีโอ

บุคลากร :

มีบุคลากรจำนวน 13 คน สังกัด 3 หน่วยงานได้แก่ 1) งานบริหาร 2) งานโฆษณาศึกษา และ 3) งานอนุรักษ์

ผู้บริหาร : ท้าวสี่สะพาน นิลัทชย ผู้อำนวยการ (Sisavath Nhilatchay)

ประวัติความเป็นมา

หอพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติหลวงพระบาง หรือพระราชวังเก่า หรือชาวเมืองหลวงพระบางเรียกว่า หอคำหรือวังเจ้ามหาชีวิต เพราะเดิมคือพระราชวังของเจ้ามหาชีวิตสายหลวงพระบาง ตั้งอยู่กลางเมืองหลวงพระบาง ตรงข้ามกับบันไดทางขึ้นวัดพูสี เริ่มก่อสร้างในปี พ.ศ. 2447 ในสมัยพระเจ้าสีกะริน และสร้างแล้วเสร็จในปี พ.ศ. 2452 อาคารออกแบบโดยสถาปนิกชาวฝรั่งเศส ลักษณะอาคารเป็นชั้นเดียวยกพื้นสูง สถาปัตยกรรมแบบฝรั่งเศส แต่เป็นการผสมผสานระหว่างฝรั่งเศสและลาว สร้างขึ้นเพื่อเป็นที่ประทับของเจ้ามหาชีวิตศรีสว่างวงศ์ ซึ่งเป็นพระมหากษัตริย์องค์ที่ 12 แห่งราชอาณาจักรล้านช้างหลวงพระบาง และเป็นพระมหากษัตริย์พระองค์แรกแห่งพระราชอาณาจักรลาว ด้านนอกอาคารทางซ้ายเป็นที่ตั้งของอนุสาวรีย์เจ้ามหาชีวิตศรีสว่างวงศ์ ซึ่งพระองค์ประทับอยู่ที่พระราชวังนี้จนสิ้นพระชนม์

ภาพที่ 15 อนุสาวรีย์เจ้ามหาชีวิตศรีสว่างวงศ์

ส่วนอาคารทางขวามือเป็นหอพระบาง ภายในหอพระนี้เองเป็นที่ประดิษฐานของ พระบาง ซึ่งเป็นพระคู่บ้านคู่เมือง พุทธลักษณะของพระบาง เป็นพระพุทธรูปปางประทับยืน ปางประทานอภัยทั้งสองพระหัตถ์ หรือปางห้ามสมุทร เป็นศิลปะสมัยขอม มีน้ำหนักประมาณ 54 กิโลกรัม ประกอบด้วยทองคำ 90 เปอร์เซ็นต์ และในหอพระนี้ยังมีพระพุทธรูปปางนาคปรก สลักศิลาอีกสี่องค์ และกลองโบราณอยู่ด้วย

ภาพที่ 16 หอพระบาง

สำหรับอาคารด้านหน้าเป็นพระราชวังเดิม ซึ่งภายหลังเปลี่ยนระบอบการปกครองในประเทศลาว เมื่อ พ.ศ. 2518 รัฐบาลลาวได้ใช้พระราชวังหลวงนี้เป็นหอพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ และเปิดทำการมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2519 เพื่อจัดแสดงให้เห็น โบราณวัตถุ ทรัพย์สิ่งต่าง ๆ ของราชวงศ์ อาทิจี บัลลังก์ ธรรมมาสน์ เครื่องสูงและราชูปโภคของเจ้ามหาชีวิต พระพุทธรูป และวัตถุโบราณ ของขวัญจากประเทศต่างๆ

ภาพที่ 17 พระราชวังเดิม ปัจจุบันคือหอพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ

การจัดแสดงภายในหอพิพิธภัณฑแห่งชาติหลวงพระบาง จัดแบ่งออกเป็นห้องต่างๆ ดังนี้

1. ห้องฟังธรรม ภายในมีธรรมมาสน์ที่ตกแต่งอย่างสวยงามตั้งเด่นอยู่เบื้องหน้า ห้องปูพรม อาสนะเป็นที่ประทับของเจ้ามหาชีวิตศรีสว่างวงศ์ในเวลาฟังธรรม

2. ห้องพิธีการ หรือท้องพระโรงหน้า เคยใช้เป็นห้องรับรองแขก ให้ข้าราชการบริวารเข้าเฝ้า ต้อนรับแขกต่างบ้านต่างเมือง พิธีบายศรีสู่ขวัญ ใช้เป็นห้องพบปะกันของเชื้อสายราชวงศ์

3. ห้องพระ (ซึ่งมีพระบางประดิษฐานอยู่เนื่องจาก หอพระบางอยู่ระหว่างกาซ่อมแซม) ห้องโถง ประดิษฐานพระพุทธรูปและวัตถุมงคลทางศาสนา ที่เป็นเครื่องราชบรรณาการจากเมืองอื่น ๆ มีพระราชอาสน์ที่ประทับตั้งอยู่บนแท่นตรงกลาง มีสีเขียว จัดไว้เหมือนเดิม เครื่องใช้ อุปกรณ์ต่างๆ รูปภาพ เครื่องตกแต่ง กระจกเงาจากฝรั่งเศส โคมห้อยระย้าได้มาจาก เช็ก โกสโลกาเกีย ส่วนเฟอร์นิเจอร์ไม้ออกแบบโดยเจ้าหมิงส์ กิตติยารัฐ ทาแลเกอร์ แกะสลักอย่างสวยงามโดยฝีมือช่างสกุลหลวงพระบาง มีกลองมโหระทึกทำด้วยทองเหลืองมีจำนวนถึง 60 ลูก ซึ่งหาชมได้ยากแล้วในปัจจุบัน

4. ห้องเข้าเฝ้า เจ้ามหาชีวิตศรีสว่างวงศ์ใช้เป็นที่พักปฏิบัติราชการส่วนพระองค์ มีพระพุทธรูปประดิษฐานอยู่ด้านหลัง ภาพเขียนที่ฝาผนังเป็นภาพแสดงวัฒนธรรมประเพณี ชีวิตประจำวันของผู้คนชาวลาว เขียนภาพโดย อลิซ เดอ เฟอตาเร แกะสลักฉากไม้ในวรรณคดีเรื่องรามเกียรติ์ โดยช่างหลวงเพีย ทิศตัน

5. ห้องโถงพระโรงใหญ่ สำหรับให้ข้าราชการบริวาร ขุนนาง เข้าเฝ้า มีเสาสี่เหลี่ยมใหญ่จิตรกรรมเรื่องราวเกี่ยวกับ พระบรมวงศานุวงศ์ ของลาว นิทานขูลู นางอ้ว ภาพวัฒนธรรมประเพณีของลาว เช่น บุญปีใหม่ การสรงเสื่อ (การแข่งเรือ) ตลาดนัดเดินวัดธาตุหลวง การจุดบั้งไฟ ตบพระธาตุทรายโดยช่างหลวงงานเต็มสิบติดบนทับกับติดดวง กระเบื้องโมเสกประดับจากประเทศญี่ปุ่น งานตกแต่งประกอบด้วย ช้างสามเศียร ซึ่งหมายถึง อาณาจักรล้านช้างได้แบ่งออกเป็นสามส่วน เสวตรจักร เป็นเครื่องหมายของเจ้ามหาชีวิต ฯและ พญานาคเจ็ดเศียร

6. ห้องที่รวบรวมสิ่งของมีค่าที่ได้จากการบูรณปฏิสังขรณ์พระธาตุหมากโม วัดวิชุนนະราชที่ ซำรุต ทรดโทรมลง ใน พ.ศ. 2453 ได้จัดทำและนำมาแสดงไว้ในตู้กระจกสองตู้ สิ่งของที่มีค่าเช่น พระพุทธรูปคำ (ลาวจะเรียกทองคำ ว่า คำ ส่วนทองคำนั้นหมายถึงทองเหลือง หรือทองสัมฤทธิ์) สดุดเล็ก ทำด้วยทองคำแท้ เครื่องเพชร เครื่องทอง พระขรรค์ เครื่องราชกกุธภัณฑ์ พระพุทธรูปปั้นด้วยดินปิดด้วยทอง

7. ห้องจัดเลี้ยงกว้างใหญ่ ห้องเสวย ห้องนิทรรศการแสดงของที่ระลึกจากผู้นำต่างบ้านต่างเมือง ห้องของมหาเสีราชินีคำมุย ซึ่งเป็นชาวหลวงพระบาง ที่เข้าพิธีมงคลสมรสกับ เจ้ามหาชีวิตสว่างวัฒนา มีราชโอรสและราชธิดา 7 พระองค์ แต่ทราบพระนามเพียง 6 พระองค์ ดังนี้ เจ้าชายวงศ์สว่าง เจ้าชายศรีสว่าง เจ้าชายสว่าง เจ้าชายสุริยวงศ์สว่าง เจ้าหญิงสาวิวน สว่าง และเจ้าหญิงธารา สว่าง

8. ห้องโถงของราชินีมีลักษณะคล้ายกับห้องใหญ่ของเจ้ามหาชีวิต ที่ออกว่าการ ใช้สำหรับข้าราชการบริวาร ในฝั่งด้านตรงกันข้ามและใช้ต้อนรับแขกส่วนพระองค์ที่จะเข้าเฝ้ามหาเสีราชินีคำมุย มีพระฉายาลักษณ์ของเจ้ามหาชีวิตสว่างวงศ์ พระราชินีคำมุย พระราชโอรส วาดภาพโดย อิลยา กลาซุรอฟ จิตรกรชาว

รัสเซีย ผู้ที่ได้รับการเข้าเฝ้าต้องลงพระนามก่อน ด้านข้างจะมีตู้แก้วสำหรับโชว์ของขวัญที่ราชอาคันตุกะ
ผู้นำประเทศต่างๆ ถวายแด่เจ้ามหาชีวิต

วัสดุอุปกรณ์ที่ได้มา

เป็นสิ่งของเครื่องใช้เดิมในพระราชวัง สมัยเจ้ามหาชีวิตศรีสว่างวงศ์ โดยมีการขึ้นทะเบียนวัตถุ
ต่างๆ ไว้เป็นหลักฐาน

งบประมาณ

ได้รับการสนับสนุนและดูแลจากรัฐบาลสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และจาก
ต่างประเทศ

จุดเด่น

พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ หลวงพระบาง ตั้งอยู่ใจกลางเมืองหลวงพระบาง ซึ่งได้รับยกย่องจาก
องค์การยูเนสโก (UNESCO) ประกาศให้เป็นเมืองมรดกโลก ในปี พ.ศ. 2541 แต่เดิมเป็นพระราชวังเก่า
เดิมของเจ้ามหาชีวิตศรีสว่างวงศ์ พระมหากษัตริย์องค์สุดท้ายแห่งพระราชอาณาจักรลาว ทำให้ เป็น
โบราณสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ที่ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวได้อนุรักษ์ให้
คงไว้ เพื่อให้

ชนรุ่นหลังได้เรียนรู้และศึกษาประวัติศาสตร์ของประเทศได้เป็นอย่างดี

ในส่วนของการจัดแสดงวัตถุ สิ่งของต่างๆ มีลักษณะที่เป็นเจ้าหน้าที่ของพิพิธภัณฑสถาน และของ
บริษัททัวร์นำชมเพื่อให้ข้อมูลต่างๆ ซึ่งทำให้ผู้เข้าชมพิพิธภัณฑสถานได้ความรู้มาก

สิ่งของเครื่องใช้ต่างๆ มีลักษณะบริสุทธิ์ เรียบง่าย และสง่างาม ซึ่งแตกต่างจากบางสถานที่ใน
เมืองไทยที่พัฒนาเชิงพาณิชย์มากเกินไป

จุดอ่อน

มีกฎระเบียบในการเข้าชมที่เคร่งครัด เช่น ห้ามถ่ายรูป ห้ามจับต้องสิ่งของที่จัดแสดงทุกอย่าง

การจัดแสดงสิ่งของจัดวางเป็นกลุ่มเป็นห้อง แต่ไม่มีความต่อเนื่องในเรื่องของข้อมูลและเรื่องราว
เป็นการจัดแบบเรียบง่าย อาจเนื่องจากเดิมเป็นที่สำหรับการอยู่อาศัยมาก่อน

ไม่มีจุดพักผ่อนเป็นระยะๆ ภายในอาคาร ทำให้ต้องเดินชมไปตลอด อาจทำให้ผู้เข้าชมเกิด
ความรู้สึกเหนื่อย เมื่อยล้า และชมได้ไม่เต็มที่

ไม่มีห้องน้ำอยู่ภายในอาคาร อาจเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ผู้เข้าชมเดินออกมาจากอาคารเพื่อเข้า
ห้องน้ำ แล้วไม่กลับเข้าไปอีก

โอกาสในการพัฒนางาน

ทั้งพิพิธภัณฑ์แห่งชาติ หลวงพระบาง และประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวที่คณะได้ไปดูงานเป็นตัวอย่างที่ดีในการอนุรักษ์ประเพณี วัฒนธรรมพื้นถิ่นที่น่ายกย่องและชื่นชม ไม่ว่าจะเป็นโบราณสถาน โบราณวัตถุ และวิถีชีวิตความเป็นอยู่ ซึ่งชาวลาวได้ดำรง รักษา และอนุรักษ์ไว้สมบัติที่ได้ชื่อว่าเป็นเมืองมรดกโลก

ประมวลภาพบรรยากาศในการศึกษาดูงาน

ภาพที่ 18 การศึกษาดูงานหอสมุดแห่งชาติ

ภาพที่ 19 ศูนย์สำเนาฟิล์มรูปเงาและวิดีโอแห่งชาติลาว

ภาพที่ 20 การศึกษาดูงานพิพิธภัณฑ์แห่งชาติ หลวงพระบาง

ภาพที่ 21 การศึกษาดูงานวัดวิสุนนราช

ภาพที่ 22 ภายในวัดวิพนนระราช

ภาพที่ 23 การศึกษาดูงานที่ถ้ำตั้ง

ภาพที่ 24 การศึกษาดูงานวัดเชียงทอง

ภาพที่ 25 การศึกษาดูงานพระธาตุนกสี

ภาพที่ 26 การประชุมสรุปผลการศึกษาดูงานในแต่ละวัน